

kontrarevolucionarnu grupu. Njihovi su politički predstavnici etatisti² i desno krilo Kuomintanga.

Srednja buržoazija. Ta klasa predstavlja kapitalističke proizvodne odnose u Kini, u gradu i na selu. Srednja je buržoazija, pod kojom se uglavnom misli na nacionalnu buržoaziju,³ nekonzistentna u svom odnosu prema kineskoj revoluciji: oni osjećaju potrebu za revolucijom i skloni su revolucionarnom pokretu protiv imperijalizma i vojnih diktatora kada trpe pod udarcima stranog kapitala i opresijom vojnih diktatora, ali postaju sumnjičavi spram revolucije kada osjete da revolucija, s vojnim sudjelovanjem proletarijata kod kuće i aktivnom podrškom internacionalnog proletarijata iz inozemstva, ugrožava nadu njihove klase da će dostići položaj krupne buržoazije. Politički, oni su za ustanovljenje države pod vlašću jedne klase, nacionalne buržoazije. Samozvani je učenik Tai Chi Taoa⁴ u pekinškom *Chen Pao*⁵ napisao: »Digni svoju lijevu šaku da oboriš imperijaliste, a svoju desnu šaku da oboriš komuniste«. Te riječi ocrtavaju dilemu i zabrinutost ove klase. Ona je protiv interpretiranja kuomintanških načela o svakidašnjem životu naroda s obzirom na teoriju o klasnoj borbi i suprotstavlja se Kuomintangovom savezu s Rusijom i primanju komunističke i ljevičarske. Ali, njezin pokušaj da uspostavi državu pod vlašću nacionalne buržoazije prilično je neostvariv, jer sadašnja je svjetska situacija takva da su dvije najveće snage, revolucija i kontrarevolucija, isprepletene u konačnoj borbi. Svaka je podigla veliku zastavu: jedna je crvena zastava revolucije koju visoko drži Treća internacionala kao okupljalište svih ugnjetenih klasa svijeta, druga je bijela zastava kontrarevolucije koju visoko drži Liga naroda kao okupljalište svih kontrarevolucionara svijeta. Klase koje se nalaze u sredini osuđene su na brzo dezintegriranje, na to da se neki dijelovi okrenu lijevo i pridruže revoluciji, a drugi desno i pridruže kontrarevoluciji; za njih nema mjesta da ostanu »neovisne«. Stoga je ideja, koju u Kini njeguje srednja buržoazija, o »neovisnoj« revoluciji u kojoj bi ona igrala glavnu ulogu puka iluzija.

Sitna buržoazija. U ovu kategoriju spadaju seljaci posjednici,⁷ majstori obrtnici, niži slojevi intelektualaca — studenti, učitelji u školama prvog i drugog stupnja, niži vladini funkcionari, uredski činovnici, sitni odvjetnici — i sitni trgovci. I zbog svoje brojnosti i zbog svojeg klasnog karaktera ova klasa

² *Etatisti* je bio naziv grupe besramnih fašističkih političara koji su u to vrijeme stvorili Kinesku *etatističku* omladinsku uniju, kasnije preimenovanu u Kinesku omladinsku partiju. Stvarali su si kontrarevolucionarnu karijeru suprotstavljajući se Komunističkoj partiji i Sovjetskom Savezu i dobijali su materijalnu pomoć od raznih grupa reakcionara na vlasti i od imperijalista.

³ Za daljnju diskusiju o ulozi nacionalne buržoazije vidi »The Chinese Revolution and the Chinese Communist Party« (»Kineska revolucija i kineska komunistička partija«), poglavlje 2, odlomak 4, *Selected Works of Mao Tse-Tung*, II.

⁴ Tai Chi-tao se u mladosti pridružio Kuomintangu i jedno je vrijeme bio Chiang Kai-shekov partner u spekulacijama na efektivnoj burzi. Nakon smrti Sun Yat-sena 1925. nastavio je s antikomunističkom agitacijom i ideološki je pripremao tlo za Chiang Kai-shekov vojni udar 1927. Godinama je bio Chiang Kai-shekov pas čuvar u kontrarevoluciji. Veljače 1949. počinio je samoubojstvo doveden do očajne neodložne propašću Chiang Kai-shekovog režima.

⁵ *Chen Pao* bijaše organ Udruženja za studij ustavne vlasti, političke grupe koja je podržavala vladavinu sjevernih vojnih diktatora.

⁶ U 1923. Sun Yat-sen je, uz pomoć kineske Komunističke partije, odlučio reorganizirati Kuomintang, postići suradnju Kuomintanga i komunističke i primiti članove Komunističke partije u Kuomintang. Siječnja 1924. on je u Cantonu sazvao prvi nacionalni kongres Kuomintanga na kojem je oblikovao Tri velike politike — savez s Rusijom, suradnju s Komunističkom partijom i pomoć seljacima i radnicima. Mao Ce Tung, Li Ta-chao, Lin Po-chu, Chu Chi-pai i ostali drugovi prisustvovali su Kongresu i igrali važnu ulogu u pomaganju Kuomintangu da pođe putem revolucije. Neki su od tih drugova bili izabrani članovi, a ostali članovi-zamjenici, Središnjeg izvršnog komiteta Kuomintanga.

⁷ Pod seljacima posjednicima drug Mao Ce Tung misli na srednje seljake.

zavrijeđuje posebnu pažnju. I seljaci posjednici i majstori obrtnici bave se proizvodnjom u manjim razmjerima. Premda sve strate ove klase imaju isti sitnoburžoaski ekonomski status, oni se sastoje iz tri različite skupine. Prva se skupina sastoji od onih koji imaju neki višak novca ili žita, dakle, od onih koji, manualnim ili intelektualnim radom, zarađuju svake godine više no što troše za vlastito uzdržavanje. Takvi ljudi vrlo snažno žele postati bogati i revni su obožavatelji maršala Chaoa;⁸ premda nemaju iluzija o nagomilavanju velikih bogatstava, oni se postojano žele popeti u srednju buržoaziju. Njihova se usta požudno razvlače kada vide kojim respektom su okružene te male vreće novca. Ljudi te vrste su plahi, prestrašeni vladinih službenika i, također, pomalo preplašeni od revolucije. Budući da su po ekonomskom statusu prilično bliski, srednjoj buržoaziji, imaju mnogo povjerenja u njezinu propagandu i sumnjičavi su spram revolucije. Ta skupina je manjina unutar sitne buržoazije i njezino desno krilo. Druga skupina se sastoji od onih koji su u osnovi ekonomski u stanju da se sami izdržavaju. Oni se prilično razlikuju od ljudi u prvoj skupini; oni, također, žele postati bogati, ali maršal Chao ih nikada ne vodi. Posljednjih su godina, osim toga, pateći od ugnjetavanja i eksploatacije imperijalista, vojnih diktatora, feudalnih zemljoposjednika i krupne kompradorske buržoazije, postali svjesni toga da svijet više nije ono što je bio. Osjećaju da ne mogu zaraditi dovoljno da prežive ulažući onoliko rada koliko su ranije ulagali. Da bi sastavili kraj s krajem moraju raditi dulje, ustajati ranije, napuštati posao kasnije i biti dvostruko pažljiviji na radu. Počinju prilično pogrdno nazivati strance »stranim đavolima«, vojne diktatore »generalima pljačkašima«, a lokalne tiranine »bogatašima bez srca«. Što se tiče pokreta protiv imperijalista i vojnih diktatora oni uglavnom sumnjaju u to da on može uspjeti (na temelju toga što se stranci i vojni diktatori čine tako moćnima), oklijevaju da se pridruže pokretu i više vole biti neutralni, ali nikada se ne suprostavljaju revoluciji. Ta je skupina vrlo brojna i tvori oko polovine sitne buržoazije. Treća se skupina sastoji od onih čiji životni standard pada. Mnogi u toj skupini, koji su porijeklom iz boljih porodica, prolaze kroz postupnu promjenu do pozicije u kojoj su jedva u stanju preživjeti u sve težim uvjetima. Kada krajem godine sređuju račune oni šokirano uzvikuju »Što? Opet deficit!« Budući da su takvi ljudi vidjeli i bolje dane i sada svake godine idu naniže, a njihovi su dugovi sve veći, njihov život sve bjedniji, oni »strahuju od pomisli na budućnost«. Oni su u velikoj duševnoj nevolji budući je kontrast između njihove prošlosti i sadašnjosti tako velik. Takvi su ljudi prilično važni za revolucionarni pokret: oni tvore masu nemalih razmjera i lijevo krilo sitne buržoazije. U normalnim vremenima ove se tri skupine sitne buržoazije razlikuju u odnosu spram revolucije. Ali, u vremenima rata kada je plima revolucije visoka, a svitanje je pobjede na vidiku, neće se samo lijevo krilo sitne buržoazije pridružiti revoluciji, nego se može pridružiti i srednja skupina, pa čak i desnica će morati ići skupa s revolucijom, preplavljena velikom revolucionarnom plimom proletarijata i lijevog krila buržoazije. Iz iskustva pokreta od tridesetog svibnja⁹ 1925. i seljačkog pokreta možemo vidjeti da je taj zaključak ispravan.

⁸ Maršal Chao je Chao Kung-ming, bog izobilja u kineskom folkloru.

⁹ Pokret od 30. svibnja bijaše antiimperijalistički pokret širom zemlje kao protest protiv masakra kineskih ljudi koji je 30. svibnja 1925. izvršila britanska policija u Shanghaiu. Ranije tog mjeseca u tekstilnim predionicama u Tsingtaou i Shanghaiu, koje su bile japansko vlasništvo, izbili su veliki štrajkovi koje su japanski imperijalisti i sjeverni vojni diktatori, kao njihovi

Poluproletarijat. Ono što se ovdje nazivlje poluproletarijatom sastoji se od pet kategorija: (1) pretežne većine poluposjedničkih seljaka,¹⁰ (2) siromašnih seljaka, (3) sitnih obrtnika, (4) trgovačkih pomoćnika¹¹ i (5) torbara. Pretežna većina poluposjedničkih seljaka, skupa sa siromašnim seljacima, tvori vrlo veliki dio seoskih masa. Seljački je problem bitno njihov problem. Poluposjednički seljaci, siromašni seljaci i sitni obrtnici djeluju u proizvodnji u još manjim razmjerima nego seljaci posjednici i majstori obrtnici. Premda i pretežna većina poluposjedničkih seljaka i siromašnih seljaka spada u poluproletarijat, mogu se dalje dijeliti u tri manje kategorije, u više, srednje i niže, ovisno o njihovu ekonomskom stanju. Poluposjednički seljaci se nalaze u lošijoj situaciji od seljaka posjednika, jer svake im godine nedostaje oko polovica hrane koju trebaju i taj deficit moraju nadoknaditi iznajmljujući zemlju od drugih, prodajući dio svoje radne snage, ili sudjelovanjem u sitnoj trgovini. U kasno proljeće i rano ljeto, kada je žito još u klasu, a stara je zaliha iskorištena, oni posuđuju uz prekomjerne kamatne stope i kupuju žito po visokim cijenama; njihov je položaj, naravno, teži no položaj seljaka posejdnika koji ne trebaju pomoći od ostalih, ali je bolji od položaja siromašnih seljaka. Jer, siromašni seljak ne posjeduje nikakvu zemlju i dobija samo polovinu žetve, ili čak manje, za svoju godišnju muku, dok poluposjednički seljaci, premda dobijaju samo polovinu žetve ili čak manje, na zemlji koju su iznajmili od drugih, mogu zadržati čitavu žetvu sa svoje vlastite zemlje. Poluposjednički seljaci su zato revolucionarniji od seljaka posjednika, ali manje revolucionarni od siromašnih seljaka. Siromašni su seljaci zakupnici koje eksploatiraju zemljoposjednici. Oni se opet mogu podijeliti u dvije kategorije ovisno o njihovu ekonomskom statusu. Jedna kategorija ima razmjerno odgovarajuće gospodarsko oruđe i neke zalihe. Takvi seljaci mogu sačuvati polovicu proizvoda svojeg godišnjeg truda. Da bi nadoknadili svoj deficit oni gaje dodatne kulture, love ribu ili rakove, uzgajaju perad ili svinje, ili prodaju dio svoje radne snage i tako uspijevaju izdržati, živjeti i nadati se usred nevolja i oskudice. Njihov je život teži no život poluposjedničkih seljaka, ali bolji od života druge kategorije siromašnih seljaka. Oni su revolucionarniji od poluposjedničkih seljaka, ali manje revolucionarni od te druge kategorije siromašnih seljaka. Ovi posljednji nemaju ni odgovarajuće gospodarsko oruđe, ni zalihe, ni dovoljno gnojiva, njihova je žetva siromašna i, budući da im malo ostaje nakon plaćanja zakupnine, oni imaju još veću potrebu za prodavanjem svoje radne snage. U teškim vremenima oni dirljivo mole pomoć od rođaka i prijatelja, posuđujući nekoliko *toua* ili *shenga* žita da bi im trajalo nekoliko dana i njihovi se dugovi gomilaju kao teret na leđima vola. Njima je najlošije od svih seljaka i vrlo su osjetljivi na revolucionarnu propagandu. Sitni obrtnici su nazvani poluproletarijatom zato što su, premda posjeduju neka

psi čuvari, grubo suzbijali. 15. svibnja japanski je vlasnik tekstilne predionice u Shanghaiu pucao i ubio radnika Ku Cheng-hunga i ranio tucet ostalih. 28. svibnja reakcionarna je vlada u Tsingtaou poklala osam radnika. 30. svibnja više od dvije tisuće studenata u Shanghaiu je demonstriralo u znak podrške radnicima i za povratak inozemnih koncesija. Pred upravom britanske policije okupilo se više od deset tisuća ljudi koji su izvikivali parole kao što su »Dolje imperijalizam!«, »Narode Kine, ujedini se!«. Britanska imperijalistička policija je otvorila paljbu, ubila i ranila mnogo studenata. To je postalo poznato kao masakr od 30. svibnja. To je odmah izazvalo indignaciju širom zemlje, demonstracije i štrajkove radnika, studenata i dućandžija, što je stvaralo veliki antiimperijalistički pokret.

¹⁰ Pod »pretežnom većinom poluposjedničkih seljaka« drug Mao Ce Tung ovdje misli na osiromašene seljake koji su djelomično radili na vlastitoj zemlji, a djelomično na zemlji iznajmljenoj od drugih.

¹¹ Postojali su različiti slojevi trgovačkih pomoćnika u staroj Kini. Ovdje drug Mao Ce Tung misli na najveći. Postojao je i niži sloj trgovačkih pomoćnika koji su živjeli kao proleterii.

jednostavna sredstva za proizvodnju i uglavnom su vlastiti gospodari, također često prisiljeni da prodaju dio svoje radne snage i na neki su način po ekonomskom stanju slični siromašnim seljacima. Osjećaju stalni pritisak siromaštva i strah od nezaposlenosti zbog teškog obiteljskog bremena i razlike između svojih dohodaka i troškova života; i u tom su pogledu vrlo slični siromašnim seljacima. Trgovački pomoćnici su namještenici dućana i trgovina koji svoje obitelji uzdržavaju oskudnom plaćom, a povišicu dobijaju možda jednom u nekoliko godina, dok cijene rastu svake godine. Ako slučajno započnete s njima prisan razgovor oni neće moći da se zaustave obasipati vas beskonačnim pritužbama. Oni su u približno istom stanju kao i siromašni seljaci i sitni obrtnici, a vrlo su osjetljivi na revolucionarnu propagandu. Torbari, nosili svoju robu uokolo na motci, ili postavljali svoje tezge duž ulica, imaju male zalihe i vrlo male zarade i ne zarađuju dostatno da bi se hranili i oblačili. Oni su u približno istom stanju kao i siromašni seljaci i kao i siromašni seljaci trebaju revoluciju da bi izmijenili postojeće stanje stvari.

Proletarijat. Moderni industrijski proletarijat broji oko dva milijuna ljudi. To nije mnogo zbog toga što je Kina ekonomski zaostala. Ta dva milijuna industrijskih radnika rade uglavnom u pet industrija — željeznici, rudarstvu, pomorskom transportu, tekstilnoj industriji i brodogradnji — a velik je broj njih porobljen u poduzećima kojima su vlasnici strani kapitalisti. Premda nije brojčan, industrijski proletarijat reprezentira nove proizvodne snage Kine, najprogresivnija je klasa u suvremenoj Kini i zadobio je vodeću snagu u revolucionarnom pokretu. Značajnu poziciju industrijskog proletarijata u kineskoj revoluciji možemo vidjeti iz snage koju je pokazao u štrajkovima tijekom posljednje četiri godine, kao što su štrajkovi pomoraca,¹² željeznički štrajk,¹³ štrajkovi u ugljenokopima Kailan i Tsiaotso,¹⁴ štrajk u Shameenu¹⁵ i opći štrajkovi u Shangaiu i Hongkongu,¹⁶ nakon incidenta od 30. svibnja. Industrijski radnici drže tu poziciju zahvaljujući svojoj koncentraciji. Nijedna druga skupina ljudi nije tako koncentrirana. Drugi je razlog njihovo loše ekonomsko stanje. Oni su lišeni svih sredstava za proizvodnju, nije im ostalo ništa do njihovih ruku, nemaju nikakve nade da će ikada postati bogati i, iznad svega, podvrgnu-

¹² Štrajkovi pomoraca započeti su djelatnošću pomoraca u Hongkongu i posada parobroda na rijeci Yangtse. Pomorci Hongkonga su izdržali osam tjedana. Nakon ogorčene i krvave borbe britanske su imperijalističke vlasti u Hongkongu bile konačno prisiljene podići nadnice, legalizirati Uniju pomoraca, osloboditi uhapšene radnike i obešteti obitelji žrtava. Posade parobroda na Yangtseu ušle su u štrajk odmah nakon toga, vodile borbu dva tjedna i također izvojevale pobjedu.

¹³ Odmah nakon svog osnivanja 1921. Kineska komunistička partija se dala na organiziranje željezničkih radnika. U 1922/23. štrajkovi su pod partijskim vodstvom organizirani na svim glavnim linijama. Najpoznatiji je bio opći štrajk na željeznici Peking-Hankow koji je počeo 4. veljače 1923. Bila je to borba za slobodu organiziranja općeg sindikata. 7. veljače sjeverni su vojni diktatori Wu Pei-fu i Hsiao Yao-nan, koji su podržavali britanski imperijalizam, izmrcvarili štrajkače. To je postalo poznato kao masakr od 7. veljače.

¹⁴ Ugljenokopi Kailan je bilo obuhvatno ime za veći broj nalazišta ugljena u Kaipingu i Luanchowu u provinciji Hopei, u kojima je tada bilo zaposleno više od pedeset tisuća radnika. U Yi Ho Tuan pokretu iz 1900. britanski su imperijalisti zaposjeli rudnike Kaiping. Kasnije su Kinezi organiziraju Luanchow kompaniju rudnika ugljena koja je zatim uključena u administraciju Kailan. Tako su oba nalazišta ugljena došla pod isključivu kontrolu britanskog imperijalizma. Kailan štrajk se odigrao listopada 1922. Tsiaotso ugljenokopi, smješteni u provinciji Honan, bili su također dobro poznati u Kini. Tsiaotso štrajk je trajao od 1. srpnja do 9. kolovoza 1925.

¹⁵ Shameen, dio grada Cantona, držali su britanski imperijalisti u najmu. Srpnja 1924. godine britanski imperijalisti koji su upravljali tim dijelom, izdali su nove policijske propise zahtijevajući da svi Kinezi imaju pasose s fotografijama da bi mogli ulaziti ili izlaziti iz tog područja. Ali, stranci su bili izuzeti. 15. srpnja radnici u Shameenu su ušli u štrajk da bi protestirali protiv te besmislene mjere, koju su Britanci konačno morali ukinuti.

¹⁶ Sljedeći incident koji se u Shangaiu zbio 30. svibnja, opći su štrajkovi izbili 1. lipnja u Shangaiu i 19. lipnja u Hongkongu. Više od 200 000 radnika sudjelovalo je u Shangaiu i 250 000 u Hongkongu. Veliki štrajk u Hongkongu, s podrškom naroda iz čitave zemlje, trajao je šesnaest mjeseci. Bio je to najduži štrajk u povijesti međunarodnog radničkog pokreta.

ti su najnemilosrdnijem postupku imperijalista, vojnih diktatora i buržoazije. Stoga su posebno dobri borci. Kuliji u gradovima su, također, snaga koja zaslužuje pažnju. Oni su ponajviše dokeri i rade s rikšama, a među njima su, također, i vozari i čistači ulica. Budući da ne posjeduju ništa do svojih ruku, u ekonomskom su statusu slični industrijskim radnicima, ali su manje koncentrirani i igraju manje važnu ulogu u proizvodnji. Sada nemam nogo modernih kapitalističkih poljoprivrednih posjeda u Kini. Pod seoskim proletarijatom mislimo na radnike na tim posjedima koji su najmljniji na godinu, mjesec ili dan. Budući da nemaju zemlje, oruđa za poljoprivredu ni zaliha, oni mogu živjeti jedino prodajući svoju radnu snagu. On svih radnika oni rade najdulje, za najniže nadnice, u najtežim uvjetima i s najmanje sigurnosti u zaposlenje. Oni su najpotlačeniji ljudi u selima i njihova je pozicija u seljačkom pokretu isto tako važna kao i pozicija siromašnih seljaka.

Neovisno o tomu postoji i prilično brojni *lumpen*proletarijat koji čine seljaci koji su izgubili svoju zemlju i obrtnici koji ne mogu dobiti posla. Oni vode najnesigurniji život. U svakom dijelu zemlje imaju svoja tajna društva koja su izvorno njihove organizacije za međusobnu pomoć u političkoj i ekonomskoj borbi, na primjer Društvo trojstva u Fukien i Kwangtungu, Društvo braće u Hunanu, Hupehu, Kweichowu i Sechuanu, Društvo velikog mača u Anhweiu, Honanu i Shantungu, Društvo racionalnog života u Chihli¹⁷ i u tri sjevernoistočne provincije i Zelena družba u Shangaiu i drugdje.¹⁸ Jedan je od teških problema Kine pitanje kako da se postupa s tim ljudima. Budući da su hrabri borci, ali skloni destruktivnosti, oni mogu postaviti revolucionarnom snagom ako im se da pravilno vodstvo.

Da zaključimo, može se vidjeti da su naši neprijatelji oni koji su u savezu s imperijalizmom — vojni diktatori, birokrati, kompradorska klasa, klasa krupnih zemljoposjednika i reakcionarni dio inteligencije vezan uz njih. Vodeća je snaga u našoj revoluciji industrijski proletarijat. Naši su najbliži prijatelji čitav poluproletarijat i sitna buržoazija. Što se tiče kolebljive srednje buržoazije, njezino desno krilo može postati našim neprijateljem, a njezino lijevo krilo našim prijateljem — ali moramo biti stalno oprezni i ne smijemo im dopustiti da stvore konfuziju u našim redovima.

(Iz: Mao Tse Tung, *Selected works I*, Foreign Languages Press, Peking 1967, p. 13-21)

Preveo:
Zarko Puhovski

¹⁷ Chihli je bilo staro ime provincije Hopci.

¹⁸ Društvo trojstva, Društvo braće i Društvo velikog mača, te Društvo racionalnog života i Zelena družba, bile su primitivne tajne organizacije u narodu. Članovi su bili ponajviše osiromašeni seljaci, nezaposleni obrtnici i ostali *lumpen*proleterii. U staroj Kini ti su se elementi često skupljali, zbog neke religije ili praznovjerja, da bi se organizirali po patrijarhalnom uzorku noseći različita imena i nešto oružja koje su posjedovali. Kroz te organizacije *lumpen*proletarijat si je htio socijalno i ekonomijski pomagati, a katkada i boriti se protiv birokrata i zemljoposjednika koji su ga ugnjetavali. Naravno, tako nazadne organizacije nisu mogle pronaći izlaz za seljake i obrtnike. Štoviše, mogle su se lagano kontrolirati i koristiti za zemljoposjednike i lokalne tiranine, jer su zbog svoje slijepe destruktivnosti mnoge organizacije skrenule u reakcionarnom smjeru. U svom kontrarevolucionarnom državnom udaru iz 1927. Chiang Kai-shek ih je iskoristio da bi razbio jedinstvo radnog naroda i uništio revoluciju. Kako moderni industrijski proletarijat sve više jača, seljaci, pod vodstvom radničke klase, postupno formiraju svoje organizacije sasvim novog tipa, a ta primitivna, zaostala društva gube svoj *raison d'être*.

ODAKLE DOLAZE PRAVILNE IDEJE?

Odakle dolaze pravilne ideje? Padaju li s neba? Ne.* Jesu li prirodene umu? Ne. One dolaze iz društvene prakse, i samo iz nje; one dolaze iz tri vrste društvene prakse: borbe za proizvodnju, klasne borbe i znanstvenog eksperimenta. Čovjekov društveni bitak određuje njegovo mišljenje. Kada jednom pravilne ideje, karakteristične za naprednu klasu, prihvate mase, te ideje postaju materijalnom snagom koja mijenja društvo i svijet. U svojoj društvenoj praksi ljudi sudjeluju u različitim vrstama borbe i stječu bogato iskustvo, kako iz svojih uspjeha tako i iz neuspjeha. Bezbroj fenomena objektivnog izvanjskog svijeta odražuje se u čovjekovu mozgu kroz pet osjetilnih organa — organa vida, sluha, mirisa, ukusa i opipa. Najprije je spoznaja osjetilna. Skok do pojmovne spoznaje, tj. do ideja, nastaje kada je skupljeno dostatno osjetilne spoznaje. To je jedan proces u spoznavanju, prvi stupanj u čitavom procesu spoznavanja, stupanj koji vodi od objektivne materije subjektivnoj svijesti, od postojanja do ideja. Da li nečija svijest ili ideje (uključujući teorije, politiku, planove, metode) pravilno odražuje objektivni izvanjski svijet, to još nije dokazano na ovom stupnju na kojem još nije moguće utvrditi jesu li one pravilne ili nisu. Zatim dolazi drugi stupanj u procesu spoznavanja, stupanj koji vodi od svijesti natrag materiji, od ideja natrag postojanju, u kojem je stečena spoznaja primijenjena na društvenu praksu da bi se utvrdilo da li teorije, politika, planovi ili metode doživljavaju pretpostavljeni uspjeh. Općenito govoreći, one su teorije, politika, planovi i metode koji uspiju pravilni, dok oni koji dožive neuspjeh nisu, a to je posebno istinito za čovjekovu borbu s prirodom. U društvenoj borbi snage koje predstavljaju naprednu klasu ponekada pretrpe poraz ne zbog toga što su njihove ideje nepravilne, nego zato što u odnosu snaga angažiranih u borbi one u tom vremenu nisu tako jake kao snage reakcije; one su stoga privremeno potučene, ali prije ili kasnije moraju uspjeti. Čovjekova spoznaja čini još jedan skok kroz provjeru prakse. Taj je skok važniji od prethodnoga. Jer, samo taj skok može potvrditi pravilnost ili nepravilnost prvog skoka, tj. ideja, teorija, poli-

* Odlomak iz »Zaključaka Centralnog komiteta Komunističke partije Kine o stanovitim problemima u našem sadašnjem radu na selu«, usvojenih svibnja 1963. Taj je odlomak napisao osobno Mao Ce Tung, a preveden je iz Mao Tse-Tung, »Four Essays on Philosophy«, Foreign Languages Press, Peking 1968, p. 134—136.

tike, planova ili metoda formuliranih tijekom odražavanja objektivnog izvanjskog svijeta. Nema drugoga načina za provjeravanje istine. Nadalje, jedini je razlog za proletarijat da spoznaje svijet u tomu da ga mijenja. Često, pravilna ideja može nastati samo nakon mnogih ponavljanja procesa koji vodi od prakse spoznaji i zatim natrag praksi. To je marksistička teorija spoznaje, dijalektičko-materijalistička teorija spoznaje. Među našim drugovima mnogo je onih koji još nisu razumjeli ovu teoriju spoznaje. Ako ih pitate za izvor njihovih ideja, mišljenja, politike, metoda, planova i zaključaka, rječitih govora i dugih članaka, pitanje će smatrati čudnim i neće moći odgovoriti na nj. Oni ni ne razumiju da materija može biti transformirana u svijest, a svijest u materiju, premda su takvi skokovi svakidašnje pojave. Stoga je nužno obrazovati naše drugove u dijalektičkoj, materijalističkoj teoriji spoznaje tako da mogu pravilno usmjeravati svoje mišljenje, postati dobri u istraživanju i studiju, te u sumiranju iskustva, da mogu nadići poteškoće, priznati neke malobrojne greške, obavljati svoj posao bolje i boriti se da izgrade Kinu u veliku i moćnu socijalističku zemlju i da pomognu širokim masama izrabljivanih i eksploatiranih širom svijeta u ispunjavanju naše velike internacionalističke zadaće.

Preveo:
Žarko Puhovski